خاطره‌بازی چیستا یثربی، نمایشنامه‌نویس

نقد کردن با خودزنی فرق دارد

مدتی است همه ما یاد گرفته‌ایم با روش حمله، با هم مواجه شویم. در علم روانشناسی، این پروسه را «تعریف کردن خود» می‌نامند. در ابتدا خودمان را تعریف می‌کنیم و بعد از مغلوب کردن طرف مقابل رابطه اجتماعی را ادامه...

یادداشتی از بردیا کیارس، آهنگساز

موسیقی خیابانی و ضرورت تغییر ذائقه مردم

موسیقی صدای شهر را دلنشین می‌کند مردم از موسیقی، موسیقی خیابانی است. این درست همان موسیقی است که تمام کسانی که شهروند یک شهر هستند، در رفت‌وآمدهایی که به خیابان‌های شلوغ دارند با دروسایل نقلیه عمومی، می‌شنوند...

۱۲
در صفحه ۱۲ بخوانید...
■ درد سرهای بستن دکمه یقه پیراهن | کریم جمیزاده
■ تحصیل رایگان یک شوخی است
■ در ۱۵ سالگی وقتی زندگی را آغاز می‌کنی عشق ابدی است | برشی از کتاب
■ و...

پرونده‌ای درباب ریشه‌ها و زمینه‌های جرم گرایی در ایران

معصومیت از دست رفته

همراه با مطالبی از: محمد صالح نیکبخت، مصطفی اکبریان، مجید خراط‌ها، ناصر قاسم‌زاد، حسن میرزامحمدی

عکس: هنرگرای ایرنا

در صفحه ۱۱ بخوانید...

دیگران

ترجمه مقاله‌ای از لوموند دیپلماتیک

اروپای چه کسی؟

ایتالیا سیاست مهاجرت خود را برای آرام کردن اتحادیه اروپا تغییر می‌دهد

چرا دیگر اعضای اتحادیه اروپا حاضر نیستند در بار مالی و انسانی پذیرفتن مهاجران سهیم شوند؟

ایتالیا به منظور نجات زندگی انسان‌ها، هزینه کنترل راه‌های آبی مهاجرت از طریق مدیترانه را به جان می‌خرید و به آنها که نجات می‌یافتند، اجازه می‌داد تا آینده خود را در جایی از اروپا پیدا کنند. این سیاست دیگر کارآیی ندارد. از آغاز سال تاکنون بیش از ۱۳۰ هزار مهاجر در دریای مدیترانه نجات یافتند. پس از مرگ ۶۰۰ مهاجر سوری و اریتره‌ای در حادثه غرق شدن دو کشتی در ساحل ایتالیا در اکتبر ۲۰۱۳ و به منظور متوقف کردن قایق‌های مهاجران، قبل از این که مشکلی به وجود آورند...

بریکشنبه با منوچهر آشتیانی

منوچهر آشتیانی سخنان یوسف اباذری را تحلیل می‌کند

چرا مردم به سیاست زدایی تن می‌دهند

ریشه‌های گرایش به بزهکاری در جامعه جوان ایران

ناصر قاسم‌زاد | دبیر انجمن حمایت از سلامت، بهداشت و روان جامعه

جامعه ایران دارای ویژگی‌ها و خصوصیت‌های خاصی است که در کمتر جامعه‌ای می‌توان این ویژگی‌ها را مشاهده کرد. یکی از مهم‌ترین شاخصه‌های جامعه امروز ایران این است که اکثریت افراد را جوانان تشکیل می‌دهند. براساس آمارهای رسمی طی ۲ دهه اخیر میانگین سنی در ایران به‌شدت جوان شده و بیش از ۴۰ میلیون نفر را افراد زیر ۲۹ سال تشکیل می‌دهند. بنابراین حدود ۷۰ درصد جامعه ایران را جوانان تشکیل می‌دهند. این دوره سنی، به خودی‌خود دارای نیازهای خاصی است. جامعه‌شناسان و افراد صاحب‌نظر در حوزه تحقیقات اجتماعی، معتقدند که سن جوان جامعه ایران در حقیقت یک بمب انرژی است و اگرچه وجود این جوانان ظرفیت و پتانسیل مثبتی به‌شمار می‌آید اما اگر توجهی به نیازهای نسل جوان نداشته باشیم، آسیب‌هایی را نیز به همراه خواهد داشت. یک انسان که در دوره جوانی به‌سر می‌برد، دارای نیازها و خواست‌هایی از جمله امنیت‌شغلی، امنیت‌اقتصادی، تامین‌اجتماعی، نیازهای‌هویتی و... بوده و برای دستیابی به این خواست‌ها و برآورده کردن نیازهای خود همواره در تلاش است.

از سوی دیگر دولت‌ها و حکومت‌ها موظف به تامین سلامت‌اجتماعی جامعه هستند. تامین سلامت‌اجتماعی به این معنی است که دولت‌ها باید نیازهای شهروندان خود در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و... را تامین کنند. نیازهایی چون ایجاد شغل، آموزش، آزادی‌بیان و اندیشه و تامین‌اجتماعی، وقتی این نیازها در جامعه‌ای برآورده شود، می‌توان گفت آن جامعه دارای سلامت‌اجتماعی است.

هریک از افراد جامعه به‌ویژه افرادی که در سنین جوانی به‌سر می‌برند، در هرکدام از بخش‌ها و حوزه‌هایی که پیشتر به آنها اشاره شد، به‌ویژه در حوزه‌های اجتماعی، اقتصادی و آموزشی مطالباتی دارند که دولت‌ها براساس قوانین بین‌المللی موظف به تامین آن هستند. در نتیجه اگر میانگین سنی یک جامعه جوان بوده و بیش از ۷۰ درصد جمعیت آن را جوانان تشکیل دهند، به‌طور طبیعی حجم مطالبات جامعه از دولت و حاکمیت به معنی عام آن یعنی خانواده، دستگاه‌های اداری و سیاسی و عناصر اجتماعی و سیاسی و نهادهای مختلف افزایش می‌یابد. اتفاقی که در کشور افتاده این است که به دلایل مختلف از جمله مشکلات و کمبودهای اقتصادی، جامعه توان پاسخگویی به همه نیازهای جوانان که اتفاقا حجم مطالبه این نیازها هم بالا و رو به افزایش است را ندارد. یعنی ما در خانواده و نهادهای آموزشی و تربیتی مانند مدارس و دانشگاه‌ها در حوزه تربیتی و ارایه آموزش‌های لازم به جوانان خوب عمل نمی‌کنیم و از سوی دیگر نیز دولت برای تامین اشتغال و رفع مشکلات اقتصادی و تامین امنیت شغلی و اقتصادی مردم با مشکلات و موانعی روبه‌رو است. در چنین جامعه‌ای افراد که عمده آنها را جوانان تشکیل می‌دهند به ۲ دسته کلی تقسیم می‌شوند. گروه نخست، افرادی هستند که نیازهای خود را برآورده کرده و از نظر اجتماعی، اقتصادی و فرهنگی مطالبات آنها تامین شده است. دسته دیگر افرادی هستند که به‌هر دلیل مطالبات آنها از جامعه، یعنی خانواده، دولت و عناصر و نهادهای اجتماعی بدون پاسخ می‌ماند.

این گروه نیز به ۲ دسته تقسیم می‌شوند. یک گروه افرادی که دست به هر کاری به ویژه نامشروع، غیرقانونی و خلاف‌عرف می‌زنند تا به خواسته‌های خود دست یابند که این گروه مجرمان هستند. گروه دوم که چنین راهی را طی نمی‌کنند، گرفتار اختلالات عصبی و عاطفی می‌شوند. حال این پرسش مطرح می‌شود که چرا افراد برای تامین نیازهای خود به سمت کارهای خلاف قانون رفته و مرتکب جرم و بزه می‌شوند؟ دلایل متعددی از سوی جامعه‌شناسان و افراد متخصص در حوزه شناسایی آسیب‌های اجتماعی بیان شده که کارشناسان معتقدند وقتی نیازها و مطالبات یک گروه از جامعه برآورده نمی‌شود، این شرایط زمینه را برای ایجاد تعارض، تضاد و احساس ناامنی نزد بخشی از جامعه و به‌ویژه جوانان به وجود می‌آورد که این افراد بسته به بستری که در آن رشد کرده و میزان پایبندی آنها به اخلاقیات، مستعد اعمال خلاف قانون هستند. به عبارتی، وقتی جوانی که دارای مشکلات اقتصادی و ناامنی‌های اجتماعی است، اگر در یک محیط ناسالم و بیمارگونه پرورش یافته باشد، مانند زندگی در یک خانواده بی‌توجه، حضور در میان افراد ناباب و عدم دریافت آموزش‌های علمی و فرهنگی، به‌طور طبیعی آماده از تکاب به جرایمی می‌شود که با هدف تامین نیازها صورت گرفته است. در مقابل گروهی هستند که این نیازها را دارند اما به‌دلایلی از جمله پایبندی به اخلاقیات، داشتن وجدان بیدار، تعلیم و تربیت صحیح در خانواده و جامعه، دست به ارتکاب جرم برای تامین نیازهای خود نمی‌زنند. این افراد هم دچار اختلالات عصبی و عاطفی شده و بیشتر انسان‌هایی بیمارگونه و منزوی هستند. بنابراین برای این که ریشه‌های گرایش به بزه و جرم را کاهش دهیم، باید از یک‌سو تلاش کنیم که افراد را از سنین پایه به‌طور صحیح آموزش داده و تربیت کنیم و سپس در جامعه امنیت‌شغلی و اجتماعی آنها را تامین کنیم. چنین افرادی به مراتب کمتر از جوانانی که در محیط‌های بیمارگونه پرورش یافته و گرفتار مشکلات اقتصادی هستند به سمت بزهکاری گرایش پیدا می‌کنند.

> •براساس آمارهای رسمی طی ۲ دهه اخیر میانگین سنی در ایران به‌شدت جوان شده و بیش از ۴۰ میلیون نفر را افراد زیر ۲۹ سال تشکیل می‌دهند. بنابراین حدود ۷۰ درصد جامعه ایران را جوانان تشکیل می‌دهند که این دوره سنی، به خودی خود دارای نیازهای خاصی است.
>
> •دولت‌ها و حکومت‌ها موظف به تامین سلامت‌اجتماعی جامعه هستند. تامین سلامت‌اجتماعی به این معنی است که دولت‌ها باید نیازهای شهروندان خود در حوزه‌های اقتصادی، اجتماعی، سیاسی، فرهنگی و... را تامین کنند. نیازهایی چون ایجاد شغل، آموزش، آزادی‌بیان و اندیشه و تامین‌اجتماعی، وقتی این نیازها در جامعه‌ای برآورده شود، می‌توان گفت آن جامعه دارای سلامت‌اجتماعی است.
>
> • زندگی فرد در یک خانواده بی‌توجه، حضور در میان افراد ناباب و عدم دریافت آموزش‌های علمی و فرهنگی، به‌طور طبیعی آماده از تکاب به جرایمی می‌شود که با هدف تامین نیازها صورت گرفته است.

یادداشت

نظارت و کنترل؛ عوامل پیش‌گیرنده وقوع جرم

مصطفی اکبریان
جامعه‌شناس

معمولا پیگیری صحیح و دقیق قوانین و مقررات توسط ضابطین اجرایی می‌تواند نقش زیادی در بازدارندگی ارتکاب یا کاهش وقوع جرایم اجتماعی داشته باشد. وقتی نیروی انتظامی در برخورد با مراجع مختلف و قوه‌قضائیه، در برخورد با مجرمان و رسیدگی به جرایمی که آنها مرتکب شده‌اند، بتوانند نهایت دقت را داشته باشند و مردم ببینند قانون برای همه یکسان است و هیچ‌گونه تبعیضی در آن راه ندارد، این می‌تواند در کاهش جرم تاثیرگذار باشد. برای مثال نیروی انتظامی اخیرا طرحی را عنوان کرد با هدف کاهش جرایم رانندگی که ما می‌توانیم این موضوع را به دقت و نظارت هرچه بیشتر راهنمایی و رانندگی و نظارت آنها در مباحث کنترل سرعت و کنترل سبقت ربط دهیم با همین بحث اخیر طرح زمستانی که اداره راهنمایی و رانندگی در همه جاده‌ها پیگیری می‌کند و تأکید کرده که همه خودروها باید تمام تجهیزات زمستانی را داشته باشند و بدون تجهیزات حق رانندگی ندارند، اینها هم به نوع خود می‌تواند در کاهش جرایم اجتماعی نقش موثر داشته باشد و به‌عنوان یک عنصر بازدارنده و پیشگیری‌کننده از وقوع حوادث غیرعمد جاده‌ای که عامل بسیاری از پرونده‌های قضایی همین حوادث هستند ایفای نقش کند.

نکته دیگری که باید مدنظر قرار دهیم این است که اعمال مقررات و قوانین سخت برای جلوگیری از ارتکاب جرایم نباید همراه با خشونت باشد. یعنی رعایت قانون و تبعیت از مقررات باید در مردم نهادینه شود تا مردم وظیفه فردی و اجتماعی خود بدانند که به قانون پایبند باشند. از طرف دیگر، ضابطین مقررات هم باید بر این مهم نظارت جدی داشته باشند ولی در جایی که ضرورت خشونت وجود ندارد نباید با اعمال زور و خشونت برای ترغیب مردم به رعایت قانون عمل کرد. با رعایت دقیق مقررات می‌توانیم فرهنگ‌سازی کاهش جرم را دنبال کنیم؛ یعنی هر چه در قانون برای برخورد با خاطی مقررات و مجرم آمده است را عینا بدون استثنا انجام دهیم و سیاست‌هایی که برای کاهش جرم برنامه‌ریزی شده است را هم دنبال کنیم تا بتوانیم براساس احکامی که تعریف شده مثل جریمه نقدی، زندان و... اعمال مقرات را صورت داده و کنترل و نظارت مستمر هم در دستور کار مراجع قرار گیرد تا بتوانیم جرایم را به حداقل برسانیم.

نگاه حقوقی

امنیت و صحت تحقیقات برای پیشگیری از جرم‌گرایی

محمد صالح نیکبخت
حقوقدان

یکی از مشکلات دستگاه قضایی کشور ما این است که با انحلال سازمان پلیس قضایی کشور که بعد از انقلاب تأسیس شد و دکتر بهشتی آن را فرزند خود می‌دانست، دیگر پلیسی که به‌صورت ویژه کار قضایی را انجام دهد و دارای سازمان یا تشکیلات خاص باشد، وجود ندارد. هر چند افسران کاردان و زحمت‌کشی در نیروی انتظامی و به‌ویژه در آگاهی و بخش قضایی نواحی نیروی انتظامی وجود دارند، با این حال در بسیاری موارد تحقیقات انجام شده، توسط ضابطین قضایی نه جنبه علمی دارد و نه این افراد می‌توانند دستورات مقامات قضایی را به‌خوبی اجرا کنند.

ضابطین قضایی جز در مورد جرایم مشهود که با حضور هنگام وقوع آن می‌توانند مستقلا وارد شوند و اقدامات اولیه را به عمل آورند، در هیچ موردی نمی‌توانند مستقلا وارد شوند و به تحقیق بپردازند، بلکه باید صرفا دستورات مقام قضایی را انجام دهند. در این راستا چون سازوکار انجام دستورات قضایی نیازمند داشتن آگاهی‌های اجمالی از مسائل حقوقی و کیفری است بدیهی است که هر شخص نمی‌تواند به این کار مبادرت ورزد.

ادامه در صفحه ۱۰

دریچه

جرایم متفاوت، انگیزه‌های متمایز

حسن میرزامحمدی | وکیل دادگستری

برای پاسخ به این پرسش که انگیزه مجرمان از ارتکاب یک جرم چیست، باید تفکیکی میان جرم‌ها قایل شده و آنها را تقسیم کرد. جرایم به‌طور کلی تقسیم می‌شوند به جرایم علیه اموال، علیه اشخاص و علیه امنیت. با توجه به این که اسامی اینها متفاوت است، اجزاء و عناصر تشکیل دهنده هر یک از این جرایم هم متفاوت است. درست است که کل ارکان تشکیل‌دهنده هر جرم، عبارت است از رکن قانونی، رکن مادی و رکن معنوی؛ اما این عناصر و اجزای اختصاصی هر جرم است که یک مفهوم را از آن جرم به ما می‌دهد و قانون گذار، به ازای این مفهوم، مجازات تعیین می‌کند.

در همین راستا، قاعدتا چون تمامی افراد بشر منحصربه‌فرد هستند یعنی در عین کثرت، اشخاص واحدی هستند، امیال، عواطف، احساسات، انگیزه‌ها، اعتقادات و اندیشه‌های متفاوتی خواهند داشت. شاید نتوان ۲ نفر را پیدا کرد که به‌طور یکسان، همه‌چیزشان شبیه یکدیگر باشد. این سخن حتی در مورد دوقلوها نیز صدق می‌کند. بنابر این، در بحث ارتکاب جرایم و افعال مجرمانه نیز، باید به این قایل باشیم که هر شخصی که فعلی را مرتکب می‌شود، ممکن است انگیزه‌ای متفاوت از شخص دیگری که همان فعل را مرتکب شده، داشته باشد. یعنی دو فرد ممکن است یک فعل واحد را با انگیزه‌های کاملا متفاوت و متمایز انجام بدهند.

ادامه در صفحه ۱۰